INSTITUTET MOT MUTOR

Etiknämndens beslut 2014:2

Stockholm 2014-03-27

ÄRENDET

Ett bolag bedriver verksamhet i form av en galleria. I gallerian finns flera självständiga butiker, som är skyldiga att i sin verksamhet i gallerian följa vissa regler som bolaget har fastställt.

I en framställning till Etiknämnden begär bolaget att nämnden ska uttala sig om vissa aspekter på arrangemang med följande innebörd.

En resebyrå som arrangerar resor för turistgrupper till Sverige har reseguider anställda eller som uppdragstagare. Resebyrån betalar ingen eller endast nominell ersättning till guiderna, som förväntas få huvuddelen av sin ersättning i form av dricks och/eller provision. De flesta guiderna är bosatta i det land som turistgrupperna kommer från och de befinner sig i Sverige endast kortare tid vid ett fåtal tillfällen om året.

Reseguiderna ingår provisionsavtal med ett förmedlingsföretag, som är verksamt i Sverige men som drivs av personer med ursprung i det land som guiderna och turistgrupperna kommer från. Avtalen innebär att guiden förbinder sig att ta med sina turistgrupper till butiker och varuhus som företaget anvisar. För detta får guiden ersättning, normalt i form av en procentsats på de inköp som turisterna gör i de anvisade butikerna.

Förmedlingsföretaget avtalar med butikerna att de ska få ett ökat inflöde av turister. Ersättningen för att förmedlingsföretaget slussar turister till butiken bestäms som en procentsats på de inköp som guidernas turister gör i de anvisade butikerna.

Enligt bolaget är arrangemang av detta slag vanliga på marknaden för att butiker som säljer exklusiva varor ska kunna attrahera turistgrupper från det aktuella landet.

Bolaget har uppgett att dess regler inte tillåter att butiker i gallerian har avtal med förmedlingsföretag, som innebär att förmedlingsföretaget hänvisar turistgrupper till att handla i butiken, men att flera butiker anser att det medför en betydande konkurrensnackdel att de inte får teckna avtal med förmedlingsföretagen. Vidare har bolaget förklarat att en förutsättning för att bolaget ska låta butiker i gallerian ingå avtal med förmedlingsföretag är att förfarandet inte står i strid med IMM:s Näringslivskod. Bolaget har också upplyst att – för den händelse förfarandet ska tillåtas – ett antal villkor kommer att ställas upp för att risken för ett oetiskt förfarande ska minskas.

I framställningen till Etiknämnden ställer bolaget följande frågor.

1. Strider det mot punkt 6 i IMM:s Näringslivskod om förmedlingsföretag erbjuder reseguider som är anställda/uppdragstagare i resebyråer provision för att visa turister till vissa butiker?

    a. Påverkas svaret om resebyrån informeras om arrangemanget?

b. Påverkas svaret om de berörda turisterna informeras om arrangemanget?

2. Strider det mot punkt 6 i IMM:s Näringslivskod om butiker anlitar förmedlingsföretag med vetskap om att förmedlingsföretaget erbjuder reseguider som är anställda/uppdragstagare i resebyråer provision för att visa turister till vissa butiker?

   a. Påverkas svaret om resebyrån informeras om arrangemanget?

   b. Påverkas svaret om de berörda turisterna informeras om arrangemanget?

Etiknämnden grundar sin bedömning på bolagets framställning.

ÖVERVÄGANDEN

Etiknämnden har i uppdrag att ta uttala sig i frågor om åtgärder som vidtas av företag och som avser givande eller mottagande av gåva, belöning eller förmån är förenliga med Näringslivskoden. Andra etiska aspekter på företagens handlande faller utanför uppdraget. Beträffande det nu aktuella arrangemanget innebär detta att nämnden inte ska ta ställning till om det är godtagbart att turistgrupper på det beskrivna sättet mot provision hänvisas till vissa utvalda butiker för att göra sina inköp. Nämnden ska inte heller uttala sig i fråga om andra etiska överväganden vid sidan om koden som butikerna måste göra i sina affärsrelationer

Fråga 1 – Den provision som förmedlingsföretag erbjuder reseguider

Vad nämnden i första hand har att pröva med anledning av framställningen är om förmedlingsföretagets avtal med reseguiderna är förenligt med koden. Framställningen har preciserats så att frågan är om avtalet är förenligt med punkten 6 i koden. Vid sin prövning är nämnden dock inte begränsad till den regel som har åberopats. Nämnden är fri att tillämpa andra regler i koden på det förfarande som har underställts nämndens prövning.

Avtalet går ut på att förmedlingsföretaget lämnar provision till reseguider som är anställda i en resebyrå eller uppdragstagare hos resebyrån, när turister gör inköp i butiker som guiderna har tagit med dem till. Situationer av detta slag behandlas i kodens punkt B 6. Enligt den punkten får företag inte lämna, utlova eller erbjuda en förmån till anställda eller uppdragstagare i ett annat företag eller offentliga organ, om förmånen är förenad med villkor att utföra något för givaren och inte är godkänd av arbets- eller uppdragsgivaren. Av detta följer att avtalet mellan förmedlingsföretaget och guiderna inte är förenligt med koden, om avtalet inte är godkänt av resebyrån. Om avtalet har godkänts av resebyrån, är det alltså förenligt med koden. Att det förhåller sig så bekräftas av kodens punkt 7, enligt vilken företag får lämna, utlova eller erbjuda en förmån till anställda eller uppdragstagare i ett annat företag, på villkor bl.a. att det sker öppet. Kravet på öppenhet innebär att en förmån normalt ska riktas direkt till det andra företaget, vara eller antas vara godkänd av det företaget eller vara förenlig med företagets etablerade policy i fråga om förmåner.

Av det anförda följer att det inte räcker att resebyrån informeras om avtalet; resebyrån ska också ha godkänt det.

Fråga 2 – Avtal mellan butiker och förmedlingsföretag

Den andra frågan i framställningen rör förhållandet mellan butikerna och förmedlingsföretaget. Vad Etiknämnden har att ta ställning till är om det strider mot koden att en butik anlitar ett förmedlingsföretag med vetskap om att förmedlingsföretaget erbjuder reseguider ersättning i form av provision för att visa turisterna till utvalda butiker.

Denna situation är inte direkt reglerad i koden. Emellertid kan det rimligen inte strida mot koden att en butik anlitar ett förmedlingsföretag, om förhållandet mellan förmedlingsföretaget och reseguiderna arrangeras så att det är förenligt med koden. Nämnden erinrar dock om punkten A 9 i koden, som handlar om avtal med agenter och andra samarbetspartners. Där sägs att avtal med samarbetspartners i lämpliga fall bör innehålla villkor om att samarbetspartnern förbinder sig att inte lämna otillbörliga förmåner och att företaget kan frånträda avtalet om samarbetspartnern lämnar otillbörliga förmåner. Butiken har alltså ett ansvar för att kontrollera att förmedlingsföretaget följer kodens regler och de villkor som i det hänseendet har avtalats mellan butiken och förmedlingsföretaget.

ETIKNÄMNDENS BESLUT

Det beskrivna provisionsavtalet mellan förmedlingsföretag och reseguider är förenligt med koden under förutsättning att det har godkänts av reseguidens arbets- eller uppdragsgivare.

Det är förenligt med koden att en butik anlitar ett förmedlingsföretag på det beskrivna sättet, under förutsättning att förhållandet mellan förmedlingsföretaget och reseguiderna arrangeras så att det är förenligt med koden. Butiken ska kontrollera att förmedlingsföretaget följer kodens regler.

Nämnden uttalar sig inte i frågan om det är godtagbart att turistgrupper på det beskrivna sättet mot provision hänvisas till vissa utvalda butiker för att göra sina inköp och inte heller i fråga om andra etiska överväganden vid sidan om koden som butikerna måste göra i sina affärsrelationer.

I behandling av detta ärende har deltagit ledamöterna Severin Blomstrand (ordförande), Madeleine Leijonhufvud (vice ordförande), Carl-Olof Blomqvist, Lisbeth Kohls.
Föredragande; Helena Sundén.
Sekreterare; Elin Fockström Haubitz.

På Etiknämndens vägnar

Severin Blomstrand

Helena Sundén